

מתחרה. מה יוצאת דופן, איפוא, היא ההצעה להביא אבקת חלב מחו"ל במקום לייצר חלב בארץ על מנת להזויל את הוצאות המחיה. לפי רצפט זה צריך היה להשבית את מרבית ענפי הכלכלה בארץ ולהיזקק לשווקי העולם.

ההצעה לצמצם את תצרוכת חלב השתייה למינימום — לצרכי דיאטה בלבד — כדברי הלצנים, חורגת מתחום של דיון כלכלי. מומחי בריאות ותזונה יקבעו מהי מיכסת החלב הדרושה להבטחת בריאות האוכלוסייה. מבחינה חקלאית יש לומר שהדרישה למשק אינטנסיבי אינה מתישבת עם הדרישה להפחתת התצרוכת בחלב שתייה. אין זה מקרה שארצות בעלות חקלאות אינטנסיבית גם הולכות בראש הרשימה של העמים המרבים לשתות חלב. עובדה זו מהותית בכל העולם ואין כל סיכוי שנצליח לעשות אחרת בישראל.

הוויכוח שהתעורר באחרונה סביב ענף החלב הוא נוקב ונוגע למעשה בכל שיטת הכלכלה שלנו. פתרונו הכללי לא יבוא עם צימצום עדר הבקר, אפילו נכונים כל המגרעות שמונים בו, כי משקלו בכלכלת הארץ קטן מדי. בעיותיו המצומצמות של הענף עצמו תיפתרנה ע"י הפסקת הסובסידיה, ביטול הפיקוח וצמצום ייבוא האבקה כדי מילוי המחסור בעונת השפל בלבד.

✽

בלבד, כי אם למשך דורות. דבר זה יושג רק ע"י יחס נכון של הענפים במשק וענף הבקר בתוכם.

בעוד ההסתערויות לצמצום ענף הבקר במלוא תנופתה מוצפים עשרות אלפים דונמים בריכות קארפיונים — רק חלק קטן מהן על קרקע לא ראויה לעיבוד עם מים מלוחים — ומטע הנשיי רים מתפשט וכובש — לאו דוקא שטחי ההר. לאור הצו העליון: „כל שעל אדמה וכל טיפת מים קודש לגידולי ייצוא“ לא מובנים גם העידוד וההשקעות בגידול הסלק וייצור הסוכר, העולה פי כמה ממחירו בשוק הבינלאומי. הענפים האלה, זיקתם למשק המעורב הרבה פחות חיונית, מאשר של ענף הבקר, ותרומתם לייצוא או להחזר לפת ייבוא אינה עולה על זו של ענף הבקר. אם גם להתעלם לרגע מן הנימוקים האגרוטכניים וההתישבותיים המדברים לזכות ענף הבקר, הרי על כל פנים אין הוא נופל בערכו מן הענפים המנויים לעיל, ואין הצדקה לצמצם דוקא אותו כדי לזכות במים וקרקע לגידולי ייצוא.

הנימוק של הצורך בהולדת אמצעי הצריכה כדי להגביר את סיכויי ההתחרות של סחורותינו בשווקי חוץ, הוא נימוק הפלייה בולט לגבי החלב. כל התעשייה שלנו העובדת לסיפוק צרכי השוק הפנימי מייצרת יותר ביוקר מן המחירים העולמיים ובכל זאת היא זוכה לעידוד רב מצד הממשלה בצורת השקעת הון והגנה בפני ייבוא

הפקת תועלת מהמיכון — כיצד?

את הברכות החשובות ביותר, בה נתברכו בזמן האחרון בוקרי החלב, היא — מציאותם של מתקנים ומכשירים מרובים, החוסכים עבודה ומקילים אותה. מובן שרכישת הציוד הזה כרוכה בהשקעות ובהוצאות להחזקתו והפעלתו; לכן, יהיה זה מוצדק להציג את השאלה: כיצד אני מנצל את הזמן שנחסך עקב המיכון? המביא לי הדבר גם הגברת ההכנסות מהענף? אם הזמן שנחסך מנוצל לחליבת עדר גדול יותר, או שהנני מתפנה לטיפול בענף משקי נוסף, הרי בולטת לעין ההנאה החומרית מההשקעה במיכון; אם ניתן לי לחסוך את ההוצאות לעבודה שכירה הודות למיכון, הרי יש בזה יתרון כספי מובהק. אולם במקרה שהמיכון מעניק לבעל העדר את האפשרות אך ורק להאריך את שעותיו הפנויות מעבודה, עליו אז להכיר בעובדה שהוא משלם מחיר מסוים עבור היותו בטל מהעבודה.

נכון אמנם שהציוד המודרני מביא עמו יתרונות מרובים, אבל בטרם יוחלט על רכישתו יש לשקול בכובד ראש מהו הריבוי הממשי הצפוי למשק מההשקעות וההוצאות הכרוכות בכך.